

NHỚ VỀ NGƯỜI THỦ LĨNH THANH NIÊN TIỀN PHONG TRẦN VĂN KHÉO

Thùy Linh

Từ một thầy giáo trẻ hoạt động cách mạng sôi nổi...

Trần Văn Khéo sinh ngày 01/8/1909, là con thứ ba trong một gia đình nông dân nghèo, đông con ở làng Trường Thành, quận Ô Môn, tỉnh Cần Thơ (nay là thành phố Cần Thơ). Cha mẹ chịu khổ cực trong cảnh tá điền. Chính vì vậy, ông Trần Văn Sến (cha Trần Văn Khéo) quyết chí lo cho con ăn học. Năm lên 8 tuổi, cậu bé Khéo được học trường làng, năm 12 tuổi (1921) cậu vào học trường tiểu học Cần Thơ. Sau này, Trần Văn Khéo thi đậu học bổng vào trường sư phạm Sài Gòn rồi về dạy tiểu học ở tỉnh Cần Thơ.

Những năm 1930, 1931, tỉnh Cần Thơ đã hình thành các tổ chức cách mạng, phong trào đấu tranh của nông dân và dân nghèo thành thị diễn ra rất sôi nổi. Những phong trào đấu tranh này đã tác động rất lớn đến tư tưởng của Trần Văn Khéo, thôi thúc anh tìm hiểu về cách mạng. Anh và các đồng nghiệp say sưa đọc báo chí công khai, càng yêu nước Việt Nam, càng hiểu rõ hơn về quyền độc lập dân tộc và mong muốn được góp công sức vào cuộc đấu tranh giành độc lập cho nước nhà. Tháng 09/1934, Trần Văn Khéo bị đốc Tây điều về dạy ở Ô Môn, đây là lần thứ ba anh bị buộc phải đổi trường. Thực dân Pháp không dám sa thải anh vì anh dạy giỏi nhất, nhì trong tỉnh, tính tình cương trực, bất chấp mọi sự đe dọa của chính quyền. Chúng không dám cho anh dạy một trường cố định vì sợ anh gieo tư tưởng tiến bộ trong học sinh và liên kết với các giáo viên yêu nước chống lại nhà nước Pháp. Trong một lần đến sạp sách báo ở đầu chợ Ô Môn,

tình cờ anh gặp Trần Văn Hoài, người học trò cũ của anh thời bấy giờ đang hoạt động cách mạng ở vùng Thới Thạnh, Cờ Đỏ và Phong Hòa, quận Ô Môn. Sau những lần gặp gỡ, đồng chí Trần Văn Hoài trao đổi với anh các sách báo tiến bộ từ Pháp gửi về, từ đó đã khơi dậy trong người trí thức trẻ yêu nước ý thức đấu tranh để bảo tồn nền văn hóa và cội nguồn dân tộc. Đầu năm 1936, sau khi Mặt trận Bình dân Pháp lên nắm chính quyền, cách mạng Đông Dương có nhiều thuận lợi. Tại Cần Thơ, dưới sự lãnh đạo của Đảng bộ, các tầng lớp nhân dân lao động, công nhân, trí thức, tiểu thương dấy lên phong trào đấu tranh đòi dân sinh, dân chủ mạnh mẽ. Hòa trong phong trào sôi động đó, Trần Văn Khéo tích cực vận động giới giáo chức, học sinh và công chức trong tỉnh lấy chữ ký vào bản kiến nghị nguyện vọng của giới mình gửi nhà cầm quyền Pháp.

Sau một thời gian được bồi dưỡng, thử thách, tối ngày 18/6/1936, đồng chí Trần Văn Hoài thay mặt tổ chức kết nạp Trần Văn Khéo vào Đảng Cộng sản Đông Dương. Đây là bước ngoặt trong cuộc đời đồng chí, ước mơ bấy lâu nay đã trở thành sự thật. Trở thành người đảng viên Cộng sản, Trần Văn Khéo hoạt động trong giới trí thức, công chức và bênh vực quyền lợi cho giáo viên trong tỉnh. Đầu năm 1937, đồng chí được bầu làm Chủ tịch Nghiệp đoàn giáo chức tỉnh Cần Thơ. Năm 1938, đồng chí đắc cử Ban Chấp hành Nghiệp đoàn giáo chức Nam Kỳ. Ngoài đẩy mạnh hoạt động trong Nghiệp đoàn giáo chức tỉnh Cần Thơ, đồng chí còn tuyên truyền, giáo dục một số anh em giáo chức, hướng họ theo cách mạng.

Trở thành người thủ lĩnh Thanh niên Tiền phong ưu tú

Ngày 09/3/1945, Nhật đảo chính Pháp. Ngày 25/3/1945, đồng chí Nguyễn Văn Tây và đồng chí Phạm Văn Bạch triệu tập Hội nghị nhân sĩ, trí thức Tây Đô tại thị xã Cần Thơ với 25 đại biểu tham dự. Các đại biểu đều nhất trí chương trình của Mặt trận Việt Minh đồng thời thể hiện vai trò của trí thức đối với phong trào cách mạng, góp phần đấu tranh giải phóng dân tộc. Giữa năm 1945, chính quyền Nhật ở Nam Kỳ yêu cầu bác sĩ Phạm Ngọc Thạch đứng ra tổ chức Thanh niên Tiền phong. Nhận thấy tình hình thuận lợi, Xứ ủy Nam Kỳ đã tập hợp thanh niên để chuẩn bị cho cuộc tổng khởi nghĩa Tháng Tám. Dưới sự lãnh đạo của Đảng, phong trào Thanh niên Tiền phong phát triển nhanh chóng, lan rộng ra các tỉnh Nam Bộ.

Tại Cần Thơ, Tỉnh ủy chọn đồng chí Trần Văn Khéo là người có uy tín trong giới trí thức, thanh niên, học sinh làm thủ lĩnh Thanh niên Tiền phong. Ngày 20/6/1945, lễ ra mắt thủ lĩnh Thanh niên Tiền phong ở Cần Thơ đã thành công tốt đẹp. Với cương vị thủ lĩnh, đồng chí Trần Văn Khéo hoạt động rất sôi nổi, tìm nhiều biện pháp thu hút thanh niên vào tổ chức. Hình thức sinh hoạt của tổ chức rất phong phú. Ngoài mặc đồng phục, luyện tập võ nghệ, Thanh niên Tiền phong còn có nhiều bài hát riêng được đánh giá cao và tạo tiếng vang như “Tiếng gọi thanh niên”, “Lên đàng”, “Hội nghị Diên Hồng”, “Xếp bút nghiên”, “Bạch Đằng giang”,... Mặt khác, cùng với các đoàn thể cứu quốc, Thanh niên Tiền phong làm tốt công tác xã hội, giữ trật tự trị an xóm làng và nhất là xây dựng được nhiều cơ sở mật trong Bảo an binh, Cảnh sát và nhân viên chính quyền.

Đặc biệt, để giáo dục, nâng cao giác ngộ cho thanh niên, đồng chí Trần Văn Khéo đã mở nhiều lớp huấn luyện ở Tham Tướng,

Cái Răng, Bình Thủy, Ô Môn. Nội dung giáo dục về tinh thần dân tộc, lòng yêu nước, chí làm trai phải có bốn phận với núi sông. Với sự vận động tích cực của đồng chí, phong trào Thanh niên Tiền phong hoạt động ngày càng sôi nổi, mạnh mẽ, nhiều trí thức đã ngã về phía cách mạng. Trước sự lớn mạnh của phong trào thanh niên, Xứ ủy và Liên tỉnh ủy Hậu Giang chọn Cần Thơ làm nơi tổ chức “Đại hội Thanh niên Tiền phong Tây Đô” vào ngày 15/7/1945.

Ngày 19/8/1945, đồng chí Trần Ngọc Quế, Bí thư Tỉnh ủy Cần Thơ triệu tập Hội nghị thành lập “Ủy ban giải phóng dân tộc” tỉnh Cần Thơ và bàn kế hoạch khởi nghĩa. Đồng chí Trần Văn Khéo được tập thể cử làm Tổng Thư ký Ủy ban Giải phóng Dân tộc tỉnh Cần Thơ, chịu trách nhiệm huy động toàn bộ lực lượng Thanh niên Tiền phong trong thị xã tham gia giành chính quyền đồng thời nhanh chóng chuẩn bị băng rôn, cờ, khẩu hiệu cho ngày khởi nghĩa. Dưới sự lãnh đạo của đồng chí, lực lượng Thanh niên Tiền phong đã sẵn sàng hỗ trợ cho quân chúng xuống đường giành chính quyền. Ngày 26/8/1945, cuộc khởi nghĩa giành chính quyền ở Cần Thơ diễn ra nhanh gọn, đạt thắng lợi trọn vẹn.

Trong suốt cuộc đời cách mạng, đồng chí Trần Văn Khéo đã nêu tấm gương sáng về tinh thần tận tụy, tác phong giản dị, sâu sát quần chúng, nhất là tập hợp đông đảo thanh niên dưới ngọn cờ Cách mạng Tháng Tám năm 1945 ở Cần Thơ. Công lao to lớn và tấm gương của đồng chí Trần Văn Khéo - người thầy giáo yêu nước - người thủ lĩnh Thanh niên Tiền phong năm xưa - luôn được nhân dân Cần Thơ khắc ghi và tưởng nhớ. Đồng thời ông cũng là nguồn cổ vũ lớn lao đối với các thế hệ thanh niên Cần Thơ ra sức phấn đấu, rèn luyện, xung kích “tiền phong” trên mọi mặt trận xây dựng, bảo vệ và phát triển thành phố.